

Ministry for Foreign
Affairs of Finland

KESKITETYJEN EVALUOINTIEN SUUNNITELMA VUOSILLE 2021–2023

1.1. Vuonna 2021 saatetaan päätökseen seuraavat vuoden 2020 suunnitelman mukaiset ja käynnissä olevat evaluoinnit

Suomen kumppanimaiden talouksien vahvistaminen kehitysyhteistyössä

Kehityspolitiikan painopisteen 2 Talous ja työ tavoitteena on, että kehitysmaiden omat taloudet ovat luoneet enemmän työpaikkoja, elinkeinoja ja hyvinvointia. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että Suomi vahvistaa kumppanimaiden omien verojärjestelmien kehittämistä sekä noudattaa verovastuullisuuden ja avoimuuden periaatteita. Evaluoinnin tavoitteena on arvioida, miten painopisteen 2 tavoitteet on saavutettu ja mitä voidaan oppia vertaistoimijoilta.

Evaluointi kohdistuu yksityissektorin toimintaedellytyksiin osana kumppanimaiden talouden ja elinkeinon kehitystä. Evaluoinnilla saadaan tietoa, miten työpaikkoja on pystytty luomaan ja edistämään naisten asemaa taloudessa sekä vahvistamaan ihmisoikeusperustaisuutta. Lisäksi tarkastellaan vastuullista liiketoimintaa ja sitä, miten yksityinen sektori ja taloudellinen toiminta edistävät kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Evaluoinnin tarkoituksena on myös auttaa kehittämään painopisteen 2 kehitysvaikutusten seuranta ja arviointia. Evaluointitietoa hyödynnetään laadittaessa ministeriön Afrikka-strategiaa. Evaluointi valmistuu tammikuussa 2021.

Katsaus Suomen rauhanrakennustyöhön

Konfliktinesto, rauhanvälitys ja rauhanrakennus ovat olleet osa Suomen ulkoministeriön toimintaa jo kahden vuosikymmenen ajan ja työn merkitys kasvaa jatkuvasti, sillä konfliktien määrä on nousussa ja niiden kesto on entistä pidempi. Lukuun ottamatta vuonna 2018 julkaistua tulosraporttia työn tuloksia ei olla ministeriön tasolla vedetty yhteen sitten vuoden 2015, jolloin EVA-11 julkaisi evaluointiraportin "Rauha ja kehitys". EVA-11 laatii katsauksen UM:n rahoittamaan konfliktinesto-, rauhanvälitys- ja rauhanrakennustyöhön ja sen tuloksiin vuosina 2016–2020. Katsaus keskittyy sellaiseen kehitysyhteistyömäärärahoista rahoitettuun toimintaan, jonka tavoitteena on konfliktinesto, rauhan edistäminen tai rauhanrakentaminen. Kyseessä ei ole varsinainen evaluointi vaan selvitys, mikä palvelee hallituskauden lopulla teetettävää rauhanvälitystyön vaikuttavuusanalyysia ja samalla se on osa vesidiplomatiaa koskevan evaluoinnin valmistelua. Yhteenvetoa voidaan hyödyntää myös seuraavan kehitysyhteistyön tulosraportin laadinnassa. Katsaus valmistuu alkuvuonna 2021.

Vesi, rauha ja turvallisuus - Rajavesiyhteistyöstä vesidiplomatiaan

Yhteistyö vesisektorilla on ollut vahvasti mukana Suomen kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä pitkään, mutta vesidiplomatia konseptina on noussut keskusteluihin vasta hiljattain. Kansainväliset vesikysymykset ovat yhä vahvemmin paitsi kehityspolitiikan myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskiössä. Vuonna 2019 hyväksytyissä vesidiplomatia-päätelmissä EU:n neuvosto suosittelee diplomatian ja vesikysymysten lähempää kytköstä rauhan ja turvallisuuden takaamiseksi. Suomessa

viiden ministeriön yhteinen vesialan kansainvälinen strategia (2018) nostaa rauha ja vesi -teeman yhdeksi kolmesta Suomen vesialan painopisteestä. Poliittisen osaston Rauhanvälityskeskus koordinoi vuonna 2019 perustettua kansallista vesidiplomatiaverkosta.

Evaluointi toteutetaan ex-ante evaluointina ja sen tavoitteena on koota Suomen rajavesiyhteistyöstä saadut opit riskeistä ja onnistumisista rauhanvälitystoimintaan ja sitä kautta palvelemaan ulko-, turvallisuus- ja kehityspolitiikkaa. Evaluointi pyrkii tunnistamaan keskeiset suomalaiset vahvuusalueet ja kehityskohteet sekä tekemään sen pohjalta vesidiplomatian edistämistä ja toimeenpanoa koskevia suosituksia. Evaluoinnin aineisto kerätään mm. UM:n yhteistyöstä Mekongin jokikomission (Mekong River Commission, MRC) ja Niilin suistoalueen viranomaisten kanssa (Nile River Basin Initiative, NBI), minkä lisäksi on mahdollista hyödyntää oppeja Suomen rajavesiyhteistyöstä Venäjän kanssa sekä ETYJin piirissä harjoitetusta alueellisesta yhteistyöstä.

Evaluointitietoa hyödynnetään kehitettäessä vesidiplomatiata ja ennakoivaa rauhanvälitystyötä. Se toteutetaan tiiviissä yhteistyössä vesidiplomatiaverkoston vahvistamiseen tähtäävän hankkeen suunnittelun kanssa ja palvelee myös hankkeen toteutusta. Evaluointi alkoi marraskuussa ja evaluoinnin tulokset saadaan kesäkuussa 2021.

[Itä-osaston toteuttama kehitysyhteistyö ml. Wider Europe Initiative](#)

Suomen kahdenvälinen kehitysyhteistyö Itä-Euroopassa ja Keski-Aasiassa kattaa 11 maata, joihin lukeutuvat Armenia, Azerbaidžan, Georgia, Kazakstan, Kirgisia, Moldova, Ukraina, Uzbekistan, Tadžikistan, Turkmenistan ja Valko-Venäjä. Tällä hetkellä kehitysyhteistyö on keskitetty erityisesti Ukrainaan, Kirgisiaan, Tadžikistaniin ja Uzbekistaniin.

Vuosina 2014–2017 Suomen kehitysyhteistyö Itä-Euroopassa ja Keski-Aasiassa muodostui kahdesta ohjelmasta: 1) Keski-Aasian vihreän talouden kumppanuusohjelmasta, joka keskittyi Kirgisiaan ja Tadžikistaniin, sekä 2) demokratiatuesta, joka oli käytettävissä kaikissa alueen maissa. Vuosina 2018–2021 yhteistyötä on ohjattu opetukseen, energiaan, taloudelliseen kehitykseen, demokratian ja oikeusvaltion kehittämiseen sekä ympäristön kestäväan kehitykseen. Itä-Euroopan ja Keski-Aasian maat kattavan kehitysyhteistyöohjelman budjetti vuosille 2014–2019 oli noin 40 miljoonaa euroa.

Arvioinnin tarkoituksena on tuottaa tietoa erityisesti alueosastolle yhteistyöstrategioiden toimeenpanon tueksi. Evaluointi käynnistyi syksyllä 2020 ja evaluoinnin tulokset ovat käytettävissä toukokuussa 2021.

[Vietnamin transitioprosessi](#)

Vietnamin transitioprosessi alkoi vuonna 2008, ja tavoitteena on ollut siirtyä perinteisestä kahdenvälisestä yhteistyöstä kohti monipuolisia suhteita. Kahdenvälinen yhteistyö loppui vuonna 2018, mutta kehitysyhteistyö jatkuu edelleen muilla instrumenteilla (esim. IKI, Finnpartnership ja PIF). Evaluoinnin tarkoituksena on tukea Vietnamin transitioprosessin toteuttamista ja antaa oppeja transition hyvistä käytännöistä muihin maihin. Evaluoinnissa tarkastellaan, miten kehitysyhteistyöllä voidaan luoda eri toimijoiden välille uusia kumppanuuksia ja miten kestäviä nuo kumppanuudet ovat. Evaluoinnissa arvioidaan myös kehitysyhteistyön ja Team Finlandin synergiaa sekä sitä, miten eri kehitysyhteistyön tukimuotoja voidaan hyödyntää transitiossa ja näiden tukimuotojen synergioita. Evaluointi käynnistyi syksyllä 2020 ja valmistuu kesäkuussa 2021.

[1.2. Vuonna 2021 aloitettavat uudet evaluoinnit](#)

Evaluointien tarkoitusta ja tavoitteita tarkennetaan erikseen kunkin evaluoinnin osalta evaluoinnin sisältöä suunniteltaessa.

Metaevaluointi vuosina 2017–2020 toteutetuista keskitetyistä, hajautetuista ja multi-bi evaluoinneista (2021-2022)

Metaevaluoinneissa arvioidaan evaluointien laatua, mutta se tuottaa myös tietoa kehitysyhteistyön kokonaislaadusta ja tuloksellisuudesta. Seuraavan meta-evaluoinnin tavoitteena on tuottaa tulostietoa ja lisäarvoa hallituskauden lopulla laadittavaan tulosraporttiin. EVA-11 pitää tarkoituksenmukaisena yhdistää keskitettyjen ja hajautettujen evaluointien (ml. multi-bi evaluointien) meta-analyysit ja ulottaa tarkastelu arviointien laadun (hyödyllisyys, uskottavuus ja riippumattomuus) ja arvioidun toiminnan tulosten lisäksi myös suositusten toimeenpanoon ja takaisin raportointiin. Evaluointi käynnistyy alkuvuonna 2021 ja valmistuu alkuvuonna 2022.

Suomen kehityspoliittinen vaikuttaminen EU:ssa

Arvioidaan Suomen EU vaikuttamisen keinot kehityspoliitikassa laajassa merkityksessä, koko ministeriön toimikentän osalta. Miten Suomen kehityspoliittiset tavoitteet ja periaatteet näkyvät EU:n harjoittamassa kehityspoliitikassa ja rahoituksessa. Evaluoinnissa arvioidaan pääkaupungin ja maatason toimintaa ja sitä, miten UM toimii yhtenäisesti eri paikoissa ja miten voidaan edistää yhteisohjelmointia ja yhteistä suunnittelua. Evaluoinnin tarkoituksena on olla kehittävä ja tukea Suomen EU vaikuttamisen käytäntöjä. Evaluoinnin ajoittaminen vuoteen 2021 mahdollistaa myös puheenjohtajuuskauden huomioimisen arvioinnissa. Evaluoinnissa tarkastellaan myös linkkiä NDICI:hin (Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument) ja miten Suomen kehityspoliittiset tavoitteet on huomioitu. Evaluointi käynnistyy syksyllä 2021 ja valmistuu kesään 2022 mennessä.

Humanitaarisen avun evaluointi

Humanitaarisen avun linjaus valmistui vuonna 2019. Tulevassa evaluoinnissa arvioidaan humanitaarisen avun tuloksellisuutta sekä toimintamalleja. Evaluointi tehdään humanitaarisen avun strategisen suunnittelun tueksi. Evaluoinnissa arvioidaan humanitaarisen avun tuloksia, Suomen asemoitumista kansainvälisessä humanitaarisessa yhteisössä, rahoituksen suuntaamista eri toimijoille, painopisteitä (vammaiset, naiset ja tytöt) ja humanitaarisen avun resursseja (rahoitus ja henkilöstö). Evaluointi käynnistyy syksyllä 2021 ja valmistuu kesään 2022 mennessä.

Globaali pandemia ja kehityspoliitiikan ja -yhteistyön sopeutuvuus

Covid-19 ja kansainvälinen pandemia vaikuttivat kehityspoliitiikkaan ja sen toimeenpanoon. Kehityspoliitiikan tavoitteita ja periaatteita oli syytä muuttaa. Evaluoinnissa arvioidaan UM:n kehityspoliitiikan ja kehitysyhteistyön toimia joustavasti ja sopeuttaa toimintaansa äkillisissä laajemmissa kriiseissä, esim. globaalit terveysuhat. Evaluoinnissa arvioidaan UM:n sisäistä työnjakoa, toimintakyvyn säilyttämistä, rahoituksen joustavuutta ja yhteistyötä sekä kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun rahoitusta. Evaluoinnissa huomioidaan Pohjoismaiden painottamaa elpymistoimien ilmastoystävällisyyttä ja kestävyyttä (building back better and greener). Evaluoinnista saadaan myös oppeja kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun neksuksen vahvistamiseen, joten se täydentää aikaisempia 'pakkomuutto ja kehityspoliitiikka' sekä 'hauraiden valtioiden maaohjelmien' evaluointeja. Evaluoinnin tuloksia voidaan hyödyntää reaktiivisen ja adaptiivisen kehityspoliitiikan ja -yhteistyön vahvistamiseksi. Evaluoinnin suunnittelussa tehdään tarkempi rajausten, että evaluoinnin tulokset ovat käytettävissä nopeammin. Evaluointi käynnistyy syksyllä 2021 ja valmistuu keväällä 2022.

1.3. Vuosille 2022 ja 2023 esitetyjä uusia evaluointeja

Aiheita tarkennetaan ja toteutuksesta sovitaan vuoden 2021 aikana.

Suomen kehityspoliittinen ilmatorahoitus ja ilmatoroliittika (vuosina 2022-2023)

Tuetaan kehityspoliittisen ohjelman (painopiste 4) toteutusta erityisesti ilmatorahoitukseen liittyen kansallisen Agenda 2030 kontekstissa. Kehityspoliittikan ja kestävän kehityksen Agenda 2030 poliittikkajohdonmukaisuusevaluointi. Huomioidaan Suomen finanssisijoitus IFC:n kanssa sekä kansalaisjärjestöjen yhteistyö. Toteutetaan mahdollisesti yhteisevaluointina YM:n/SYKE:n kanssa. Evaluoinnin ajoituksessa ja suunnittelussa huomioidaan parhaillaan käynnissä oleva VTV:n tarkastus ilmatoroyhteistyöstä.

Kansainväliset rekrytoinnit ja JPO-ohjelma (2022 loppupuolella)

Nykyinen JPO-toimintasuunnitelma sisältää ohjelman evaluoinnin nelivuotiskauden loppupuolella. Nykyinen ohjelma kestää vuoteen 2023. Evaluointi tuottaa tietoa seuraavaan JPO-toimintasuunnitelmaan vuosille 2024-2027. Evaluoinnissa huomioidaan myös kansainväliset rekrytoinnit sekä soveltuvien verrokkimaiden opit. Evaluointi on jatkoa multivaikuttamisen evaluoinnille.

Ihmisoikeudet ja ihmisoikeusperustaisuus kehityspoliittikassa ja -yhteistyössä, osana ministeriön ihmisoikeuspoliittikkaa (2023)

Ihmisoikeudet ovat tärkeä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittikkaa, mikä näkyy läpileikkaavana myös kehityspoliittikassa ja kehitysyhteistyössä. Tästä osoituksena on mm. ihmisoikeuskysymysten esille ottaminen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa ja selonteossa koskien kehityspoliittikan ylivaalikautisia periaatteita. Evaluoinnissa huomioidaan myös kansalaisjärjestöjen yhteistyö. Vuonna 2015 julkaistiin ohje ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan toimeenpanosta kehitysyhteistyössä (Human Rights Based Approach, HRBA). Vuonna 2018 tehty evaluoitavuusselvitys ja metaevaluointi suosittelivat molemmat evaluoinnin tekemistä. Metaevaluointi ja evaluointi naisten ja tyttöjen oikeuksista ovat kuitenkin antaneet toistaiseksi riittävästi tietoa samasta aiheesta ja toisaalta uusi evaluointi ei ehdi tuottaa evaluointitietoa käynnissä olevan läpileikkaavien tavoitteiden ohjeistuksen uusimiselle tai Kehitysyhteistyön toimintatapauudistukseen, KeTTU-prosessiin. Evaluoinnin käynnistämistä harkitaan uudestaan vuonna 2022, jolloin KeTTU-prosessin uudistuksia toteutetaan. Tulevassa evaluoinnissa voidaan arvioida, miten uudistusten toteuttaminen on käynnistynyt ja millaisia muutoksia on syntynyt.

Oikeus koulutukseen, oikeus oppimiseen (2023)

Vuonna 2018 valmistui selvitys opetusalan kehitysyhteistyöstä. Seuraavana vuonna laadittiin toimeenpanosuositukset ja vuonna 2020 asetettiin UM:n ja OKM:n vetämä ja sidosryhmistä koostuva koordinaatioryhmä, jonka tarkoituksena on pohtia sitä, miten Suomesta tehdään merkittävämpi toimija koulutuksen ja oppimisen alalla. Lisäksi on tehty merkittäviä lisäpanostuksia koulutukseen monenkeskisessä yhteistyössä (Global Partnership for Education, Maailmanpankin Coach-rahasto, Education Cannot Wait). Evaluoinnissa arvioidaan uusien aloitteiden toimeenpanoa sekä kehitysyhteistyön ja koulutusviennin synergioita. Evaluoinnin toteutuksessa huomioidaan koulutussektorin useat toimijat Suomessa (esim. opetushallitus, opetus- ja kulttuuriministeriö, Education Finland).

Maaohjelmien evaluointi (itsearviointi 2022 ja evaluointi 2024)

Uusien maaohjelmien toimeenpano käynnistyy vuonna 2021. Vuonna 2022 tehdään maaohjelmien väliarviointi itsearviointina, johon EVA-11 on parhaillaan kehittämässä ohjeistoa. Väliarviointi mahdollistaa muuttuneiden olosuhteiden edellyttämien muutosten tekemisen maaohjelmiin näiden

loppukaudelle. Maaohjelmien loppuevaluointi suunnitellaan vuodelle 2024, jolloin evaluoinnin tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää seuraavien maaohjelmien laatimisessa.

Lisäksi seuraavia esille nousseita evaluointikohteita tarkastellaan laadittaessa seuraavaa evaluointisuunnitelmaa: kehityspolitiikan painopiste 4 (luonnonvarat osana taloudellista kehitystä), vammaisinkluusio ja tulosjohtamisen temaattisen evaluoinnin jatkaminen (esim. miten KeTTU-projekti tukee tulosohjausta ja joustavaa hallintoa).